

De hoofdvraag voor je beschouwing is: Heeft de jongere generatie inderdaad een andere werkopvatting dan de oudere generaties? Voordat je start met schrijven, bekijk je nog eens kritisch welke bronnen meer of minder bruikbaar zijn voor je beschouwing.

Bij bron 1 tot en met bron 5 zou je van twee bronnen kunnen zeggen dat ze minder betrouwbaar zijn vanwege de subjectieve, ironische schrijfstijl.

1p 14 Welke twee bronnen zijn dat?

Noteer alleen de nummers van die twee bronnen.

Bron 1, bron 3, bron 4 en bron 5 zijn afkomstig van gerespecteerde media. Een van deze bronnen kan ook om een andere, inhoudelijke reden betrouwbaar worden genoemd.

1p 15 Noteer om welke bron het gaat en licht de betrouwbaarheid ervan toe op basis van de inhoud van de bron.

Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 15 woorden.

Je vraagt je af of je *quiet quitting* een belangrijke plek in je beschouwing moet geven. In bron 4 en in bron 1 heb je redenen gezien om dit niet te doen.

1p 16 Noteer zo'n reden om dit **niet** te doen die zowel wordt genoemd in bron 4 als in de eerste vijf alinea's van bron 1.

Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 15 woorden.

Deel 2 Doorbreek de taal-impasse

Lees tekst 6.

In alinea 4 en 5 wordt negatief gesproken over een publicatie van een Taaluniewerkgroep.

1p 17 Wat is er volgens tekst 6 mis met deze publicatie?

- A De adviezen van de Taalunie zijn te beperkt om het probleem echt aan te pakken.
- B De Taalunie heeft te weinig moeite gedaan om met begrijpelijke voorschriften te komen.
- C De Taalunie mengt zich met betweterige adviezen in een weinig zinvolle discussie.
- D Door de uitbreiding met nieuwe taalvormen maakt de Taalunie de taal onoverzichtelijker.

Tekst 6 kan met onderstaande kopjes worden onderverdeeld in vijf opeenvolgende delen.

Deel 1: Inleiding

Deel 2: De huidige omgang met het gendervraagstuk in taal

Deel 3: Belang van een andere aanpak van het gendervraagstuk in taal

Deel 4: Andere koers, andere regels

Deel 5: Over tot actie

1p 18 Bij welke alinea begint deel 2?

1p 19 Bij welke alinea begint deel 3?

“Deze redenering loopt echter spaak” (regels 114-115)

1p 20 Welke zin geeft het best het probleem weer dat de auteur heeft met deze redenering?

- A Kunstmatig de taalregels veranderen lijkt zinloos, terwijl het niet aanpassen van de regels ook geen taalvernieuwing op gang brengt.
- B Niet de invoering van nieuwe regels maar de afwezigheid daarvan maakt ons taalgebruik geforceerd.
- C Taal wordt gepresenteerd als een organisch systeem dat zich vanzelf aanpast, terwijl de gebruikers juist behoefte hebben aan duidelijke regels.
- D Taalgebruikers zorgen niet voor verandering van de taal, maar tegelijkertijd doen taalinstanties dat ook niet.

Volgens het woordenboek is het woord ‘taal’ zowel vrouwelijk als mannelijk. In tekst 6 is gekozen voor de vrouwelijke vorm.

3p 21 Citeer een zin uit alinea 6 of 7 waaruit deze keuze blijkt en leg uit waarom deze keuze wel én niet bijzonder is, uitgaande van alinea 1 tot en met 6. Neem de nummers uit de tabel over en zet je antwoord daarachter.

De keuze voor de vrouwelijke vorm blijkt uit het volgende citaat uit alinea 6 of 7:	(1)
Volgens alinea 1 tot en met 5 is deze keuze enerzijds wel bijzonder, want	(2)
Anderzijds is deze keuze volgens alinea 6 niet bijzonder, want de tekst pleit voor meer	(3)

Uit alinea 7 en 8 van tekst 6 zijn twee visies op taalverandering af te leiden: de visie van instanties en de visie van de auteur.

- 2p 22 Vat de visie van **instanties** op taalverandering samen. Gebruik hiervoor de tabel hieronder.

Neem de letters a, b en c over uit de linker kolom. Schrijf daarachter steeds het nummer van je keuze uit de rechter kolom.

a) Taalverandering ...	1 gebeurt nauwelijks via taalgebruikers.
	2 kan door taalgebruikers de verkeerde kant opgaan.
	3 verloopt als vanzelf via taalgebruikers.
	4 wordt door taalgebruikers als onnodig gezien.

b) Aanpassen van regels is daarom ...	5 geen optie.
	6 hoe dan ook overbodig.
	7 niet meteen al nodig.
	8 wel nodig.

c) De Taalunie ...	9 kan dus de taalvernieuwing volgen.
	10 moet dus niet wachten op taalvernieuwing.
	11 wil taalvernieuwing dus snel doorvoeren.
	12 zal taalvernieuwing dus niet aanmoedigen.

- 2p 23 Vat ook de visie van **de auteur** op taalverandering samen. Gebruik hiervoor nogmaals de tabel hierboven.

Neem de letters a, b en c over uit de linker kolom. Schrijf daarachter steeds het nummer van je keuze uit de rechter kolom.

In tekst 6 staan de termen “geföhnde woorden” (regel 77), “neuzelwoorden” (regel 100) en “bubbelplastic woorden” (regel 144).

- 1p 24 Welk aspect uit de tekst wordt door deze woordkeus versterkt?
- A de constatering van de auteur dat veel hedendaagse taalvormen ouderwets aandoen
 - B de onvrede van de auteur over de voorzichtigheid waarmee de Taalunie optreedt
 - C het gegeven dat taalgebruikers graag willen vermijden dat ze taalfouten maken
 - D het gevoel dat de gelijkheid tussen vrouwen en mannen onvoldoende in de taal tot uiting komt

- Stel, je wilt een betoog houden over het onderwerp van tekst 6.
- 3p **25** Welke van de volgende uitspraken uit tekst 6 kies je als standpunt en welke drie als argumenten?
Noteer de woorden *standpunt* en *drie argumenten* en zet de nummers van je antwoorden daarachter.
Let op: je houdt twee nummers over.
- 1 “Waar het gender betreft, is de Nederlandse taal een log, ouderwets en anachronistisch systeem, waarin de man nog altijd als ongenaakbare standaard geldt.” (regels 23-27)
 - 2 “tornen aan taal is nog altijd een taboe.” (regels 62-63)
 - 3 “Als onze taal de gelijkwaardigheid tussen vrouwen en mannen niet in zich bergt (...) loont het de moeite om daar, ondanks de onvermijdelijke neuzelwoorden, zorgvuldig naar te kijken.” (regels 93-101)
 - 4 “Taal is een organisch systeem en doorgaans wordt aangenomen dat een taal zich via haar gebruikers aanpast aan maatschappelijke ontwikkelingen.” (regels 104-108)
 - 5 “Een opsomming van vrijblijvende opties om haar/hem/hen tevreden te stellen, is niet langer afdoende.” (regels 166-169)
 - 6 “Stop met halfslachtige richtlijnen en kom met nieuwe, heldere regels.” (regels 176-177)
- “Een opsomming van vrijblijvende opties om haar/hem/hen tevreden te stellen, is niet langer afdoende.” (regels 166-169)
- 2p **26** Noem twee redenen waarom het volgens tekst 6 niet langer afdoende is om de taalgebruiker vrijblijvende opties te geven voor het verwijzen naar personen. Baseer je antwoord op alinea 7 tot en met 9.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.
- “en dat mijnheer Van Dale misschien wel al die tijd mevrouw Van Dale is geweest.” (regels 181-183)
- 1p **27** Wat maakt deze zin duidelijk?
- A Beroepen die meestal door mannen worden uitgevoerd worden pas aantrekkelijk voor vrouwen als er in de taal een vrouwelijke benaming voor is.
 - B Een eigentijdse taal zorgt ervoor dat de verschillen tussen mannen en vrouwen op allerlei gebieden verdwijnen.
 - C Nieuwe taalregels kunnen duidelijk maken dat achter de namen van topfuncties niet alleen mannen, maar ook vrouwen kunnen zitten.
 - D Onze interpretatie van gender verandert pas echt als mannen in de taal zijn ingehaald door vrouwen.

Het slot van een tekst kan verschillende functies hebben, zoals de vijf functies hieronder.

- 1p 28 Welke twee functies heeft het slot van tekst 6? Noteer alleen de twee juiste nummers.
- 1 een afweging
 - 2 een conclusie
 - 3 een oproep
 - 4 een samenvatting
 - 5 een toekomstverwachting

Deel 3 Is alle rijkdom puur geluk?

Lees tekst 7.

“Eigenlijk zou het boek *Waarom succes een kwestie van geluk is* van gezondheidspsycholoog Huub Buijssen verplichte lectuur voor hen moeten zijn.” (regels 15-20)

- 1p 29 Voor wie zou het boek van Huub Buijssen volgens de tekst verplichte lectuur moeten zijn en met welk doel?
Neem de nummers uit onderstaande zin over en zet je antwoord daarachter.

Het boek moet verplichte lectuur zijn voor ...(1)..., want dan ...(2)... .

Alinea 1 bevat nog geen standpunt, maar de mening van de auteur klinkt wel degelijk door in deze alinea. Een kritische lezer kan hier een drogreden in herkennen.

- 1p 30 Welke drogreden is dat?
- A onjuist beroep op een kenmerk- of eigenschapsschema
 - B onjuist beroep op een oorzaak-gevolgschema
 - C overhaaste generalisatie
 - D verkeerde vergelijking

“Dat is een illusie.” (regel 38)

- 2p 31 Noteer de illusie die wordt bedoeld en het woord uit alinea 4 dat het best de werkelijke situatie typeert.
Neem de nummers uit onderstaande zinnen over en zet je antwoord daarachter.

Dit is de illusie: ...(1)... .

Dit is het woord dat de werkelijke situatie het best typeert: ...(2)... .

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.